

Aneks do opracowania sygnałowego „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r.”

Uwagi metodologiczne

Od lat dziewięćdziesiątych GUS w sposób regularny publikuje dane dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego, szacowanego w oparciu o wyniki badania budżetów gospodarstw domowych, przy zastosowaniu różnych granic ubóstwa. Uwzględnienie kilku, a nie jednej wybranej granicy wynika m.in. z faktu, iż żadna z granic nie została określona w Polsce jako granica urzędowa, a z metodologicznego punktu widzenia nie ma podstaw, aby bezspornie preferować którąś z nich. Każda ma bowiem zalety i wady oraz odmienną interpretację.

Przyjęte granice (określane także zamiennie jako progi lub linie) ubóstwa ekonomicznego:

- Granica ubóstwa skrajnego, ustalana na podstawie minimum egzystencji szacowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPISS) dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego. Minimum egzystencji uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla rozwoju psychofizycznego człowieka.
- Ustawowa granica ubóstwa, określona na poziomie kwot, które zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawniają do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.
- Relatywna granica ubóstwa, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych).

Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego, powiększonych o fundusz remontowy) był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Oprócz wskaźników zasięgu ubóstwa, na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych, obliczane są również wskaźniki zasięgu (stopy) sfery niedostatku. Granica sfery niedostatku ustalana jest na podstawie minimum socjalnego szacowanego przez IPISS. W przypadku gospodarstw pracowników i pracujących na własny rachunek granicę stanowi minimum socjalne obliczone dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego, w przypadku gospodarstw rolników, emerytów, rencistów i utrzymujących się z niezarobkowych źródeł granicą jest minimum socjalne obliczone dla 1-osobowego gospodarstwa emeryckiego. Minimum socjalne stanowi próg, poniżej którego następuje deprywacja integracyjnych potrzeb człowieka. Wydatki konsumpcyjne niższe od tego poziomu nie są wystarczające, by wykonywać pracę zawodową, kontynuować kształcenie, utrzymywać więzi rodzinne i kontakty towarzyskie oraz uczestniczyć w kulturze.

Wskaźnik zasięgu (stopa) sfery niedostatku jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego, powiększonych o fundusz remontowy) był niższy od przyjętej granicy sfery niedostatku.

W przypadku ubóstwa skrajnego i relatywnego, jak również sfery niedostatku, w celu wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich struktura społeczno-demograficzna przy ustalaniu granic ubóstwa zastosowano tzw. oryginalną skalę ekwiwalentności OECD. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej; 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku; 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to, że granica ubóstwa (sfery niedostatku) dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwojga dzieci w wieku poniżej 14 lat jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Dla przykładu w IV kwartale 2019 r. dla gospodarstwa 1-osobowego granica ubóstwa skrajnego wyniosła 614 zł a ubóstwa relatywnego 858 zł. Natomiast dla opisanego wyżej gospodarstwa 4-osobowego granica ubóstwa skrajnego wyniosła 1658 zł a ubóstwa relatywnego 2317 zł.

W przypadku ubóstwa ustawowego przy obliczaniu granic ubóstwa obowiązują dwie wielkości progowe - dla osoby samotnie gospodarującej (gospodarstwo jednoosobowe) oraz dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym. Poczynając od października 2018 r. wartości progowe dla gospodarstwa 1-osobowego wyniosły 701 zł, natomiast dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym – 528 zł.

Prezentowanie wskaźniki zasięgu (stopy) ubóstwa i sfery niedostatku są danymi średniorocznymi.

Wyniki badań statystycznych prowadzonych metodą reprezentacyjną obarczone są błędem losowym. Dotyczy to także badania budżetów gospodarstw domowych, na podstawie którego szacowany jest zasięg ubóstwa oraz zasięg sfery niedostatku. Błąd ten wiąże się z wykorzystaniem do szacowania parametrów dotyczących całej populacji wyłącznie jej części, tj. wylosowanej próby gospodarstw domowych. Błąd losowy zależy m.in. od wielkości próby. W badaniu budżetów gospodarstw domowych stosunkowo dużym błędem losowym obarczone są dane dla województw (próba na poziomie województwa liczy od ok. 1 tys. do ponad 5 tys. gospodarstw).

Z tego powodu wskaźniki dla województw uzupełniono oceną precyzji wyrażoną w postaci błędu standardowego. Stanowi on miarę błędu bezwzględnego. Wartości błędu standardowego, wyrażone w punktach procentowych, zaprezentowano w tabl. 10 (dla ubóstwa) i tabl. 20 (dla sfery niedostatku). Obrazują one niepewność oszacowań zasięgu ubóstwa (tabl. 9) i zasięgu sfery niedostatku dla województw (tabl. 19).

Wartość błędu standardowego pozwala wyznaczyć tzw. przedział ufności dla szacowanego parametru, tzn. przedział, który z określonym prawdopodobieństwem (np. 95%) obejmuje prawdziwą jego wartość. W przypadku ubóstwa dolną/górną granicę przedziału ufności odpowiadającego prawdopodobieństwu 95% stanowi oszacowanie parametru z tablicy 9 pomniejszone/powiększone o wartość błędu standardowego z tablicy 10 pomnożoną przez 1,96. Analogicznie w przypadku sfery niedostatku dolną/górną granicę przedziału ufności odpowiadającego prawdopodobieństwu 95% stanowi oszacowanie parametru z tablicy 19 pomniejszone/powiększone o wartość błędu standardowego z tablicy 20 pomnożoną przez 1,96.

Aneks tabelaryczny

Tablica 1. Granice ubóstwa dla wybranych typów gospodarstw w latach 2016-2019^a

Granice ubóstw:	Gospodarstwa 1- osobowe				Gospodarstwa 4 – osobowe (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14)			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	w zł							
Skrajnego (minimum egzystencji)	550	582	595	614	1486	1572	1606	1658
Relatywnego	770	799	810	858	2080	2157	2187	2317
Ustawowego ^b	634	634	701	701	2056	2056	2112	2112

^a Poziom granic w IV kwartale. Wartości granic zostały zaokrąglone do pełnych złotych.

^b Dla osoby samotnie gospodarującej próg ubóstwa wynosił: od października 2015 r. do września 2018 r. – 634 zł, a od października 2018 r. - 701 zł. Dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym próg ubóstwa wynosił: od października 2015 r. do września 2018 r. - 514 zł, a od października 2018 r. - 528 zł.

Tablica 2. Wskaźniki zasięgu ubóstwa według grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2016-2019

Gospodarstwa domowe	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) skrajnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) relatywnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
	% osób w gospodarstwach domowych											
OGÓŁEM	4,9	4,3	5,4	4,2	13,9	13,4	14,2	13,0	12,7	10,7	10,9	9,0
Pracowników	3,9	3,3	4,7	3,6	12,5	11,9	12,9	12,0	11,9	9,7	10,5	8,4
Rolników	11,0	9,7	11,0	9,8	26,5	25,8	27,7	25,9	25,8	21,6	22,8	20,5
Pracujących na własny rachunek	2,2	2,6	3,4	2,4	8,3	8,5	8,9	7,6	8,1	6,8	7,2	5,8
Emerytów	3,9	4,4	4,6	3,5	10,9	11,9	12,0	11,3	8,0	7,3	6,7	5,8
Rencistów	8,5	7,3	8,4	6,3	21,8	20,0	21,8	19,0	16,9	14,0	13,0	11,0
Utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	15,9	10,4	14,1	10,9	31,6	27,6	31,7	27,0	30,6	26,7	29,0	24,6

Tablica 3. Wskaźniki zasięgu ubóstwa według typów gospodarstw domowych w latach 2016-2019

Gospodarstwa domowe	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) skrajnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) relatywnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
	% osób w gospodarstwach domowych											
OGÓŁEM	4,9	4,3	5,4	4,2	13,9	13,4	14,2	13,0	12,7	10,7	10,9	9,0
1 osobowe	2,0	2,1	1,9	1,3	5,9	5,8	5,4	5,0	3,4	3,2	2,8	2,5
Małżeństwa ^a :												
bez dzieci na utrzymaniu	1,8	1,7	1,8	1,1	5,9	5,8	5,7	5,2	2,7	2,1	2,0	1,3
z 1 dzieckiem	1,7	1,3	1,9	1,0	6,5	5,6	5,7	4,5	4,3	3,1	3,3	2,1
z 2 dzieci	2,7	2,2	2,5	1,9	10,0	8,7	9,7	8,0	10,0	7,4	8,2	6,0
z co najmniej 3 dzieci na utrzymaniu ^b	7,5	6,4	7,0	5,0	21,6	18,8	19,1	17,4	26,5	20,3	19,3	16,3
Matka lub ojciec z dziećmi na utrzymaniu	5,6	2,5	2,9	1,9	12,0	9,6	10,5	7,4	11,8	8,3	10,2	5,4

^a W grupie małżeństw uwzględniono również związki nieformalne.

^b Dziecko na utrzymaniu jest to osoba w wieku 0-14 lat (włącznie), będąca w składzie gospodarstwa domowego lub osoba w wieku 15-25 lat, o ile nie posiada własnego źródła utrzymania lub nie pozostaje w związku małżeńskim (lub związku nieformalnym).

Tablica 4. Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych z dziećmi w wieku 0-17 lat w latach 2016-2019

Gospodarstwa domowe	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) skrajnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) relatywnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
	% osób w gospodarstwach domowych											
OGÓŁEM	4,9	4,3	5,4	4,2	13,9	13,4	14,2	13,0	12,7	10,7	10,9	9,0
Z co najmniej 1 dzieckiem w wieku 0-17 lat	5,9	4,9	6,4	5,1	16,6	15,9	16,9	15,1	17,5	14,5	15,0	12,2
z dokładnie 1 dzieckiem w wieku 0-17 lat	4,3	3,8	5,5	4,0	13,2	13,3	13,5	12,2	10,8	9,6	9,9	7,9
z dokładnie 2 dzieci w wieku 0-17 lat	5,3	4,5	5,6	5,1	15,5	14,3	16,3	14,3	16,9	13,3	14,4	11,7
z co najmniej 3 dzieci w wieku 0-17 lat	9,9	7,6	9,7	6,8	25,4	23,3	23,9	21,3	31,4	25,4	25,1	20,7
Bez dzieci w wieku 0-17 lat	3,7	3,6	4,0	3,1	10,4	10,3	10,7	10,2	6,6	5,7	5,6	4,7

Tablica 5. Wskaźniki zasięgu ubóstwa według wieku w latach 2016-2019

Osoby w wieku	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) skrajnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) relatywnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
	% osób w gospodarstwach domowych											
OGÓŁEM	4,9	4,3	5,4	4,2	13,9	13,4	14,2	13,0	12,7	10,7	10,9	9,0
0-17 lat	5,8	4,7	6,0	4,5	16,4	15,3	16,2	14,3	18,1	14,8	15,0	12,2
18-64 lat	5,0	4,4	5,5	4,2	13,9	13,3	14,1	12,8	12,1	10,2	10,6	8,5
65 i więcej lat	3,4	3,6	4,1	3,8	10,3	11,0	11,5	11,8	7,0	6,4	6,6	6,5

Tablica 6. Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych wg obecności osób z orzeczeniem o niepełnosprawności^a w latach 2016-2019

Gospodarstwa domowe	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) skrajnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) relatywnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
	% osób w gospodarstwach domowych											
OGÓŁEM	4,9	4,3	5,4	4,2	13,9	13,4	14,2	13,0	12,7	10,7	10,9	9,0
Gospodarstwa domowe z co najmniej 1 osobą z niepełnosprawnością	7,5	6,7	7,8	6,5	18,9	19,1	19,1	18,6	17,0	15,2	14,3	13,0
w tym:												
z głową gospodarstwa domowego z niepełnosprawnością	6,6	6,3	8,0	5,0	16,9	17,7	17,6	17,4	13,9	12,8	11,5	10,6
przynajmniej z 1 dzieckiem do lat 16 posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności	8,3	4,9	5,7	5,5	22,5	18,6	15,9	14,6	25,5	18,2	16,0	15,6
Gospodarstwa domowe bez osób z niepełnosprawnością	4,2	3,7	4,8	3,7	12,6	12,1	13,1	11,8	11,6	9,6	10,2	8,2

^a W przypadku osób w wieku 16 lat i więcej za osobę z orzeczeniem o niepełnosprawności (z niepełnosprawnością prawną) uznawana jest osoba posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane przez odpowiedni organ. Osobom do 16 roku życia wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności (bez orzekania o jej stopniu).

Tablica 7. Wskaźniki zasięgu ubóstwa według poziomu wykształcenia głowy gospodarstwa domowego^a w latach 2016-2019

Poziom wykształcenia głowy gospodarstwa domowego	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) skrajnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) relatywnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
	% osób w gospodarstwach domowych											
OGÓŁEM	4,9	4,3	5,4	4,2	13,9	13,4	14,2	13,0	12,7	10,7	10,9	9,0
Co najwyżej gimnazjalne	12,4	10,0	11,9	10,1	28,3	27,2	28,0	26,2	24,7	20,7	21,5	18,3
Zasadnicze zawodowe	7,3	6,6	8,4	6,4	20,1	20,0	20,8	18,9	18,7	16,5	16,5	13,4
Średnie	2,7	2,8	3,7	2,9	9,9	9,7	11,2	10,4	9,2	7,4	8,3	7,0
Wyższe	0,8	0,8	1,3	1,1	3,4	3,6	4,5	4,6	3,0	2,7	3,3	3,3

^a Głowa gospodarstwa domowego (określana w badaniu budżetów gospodarstw domowych jako osoba odniesienia) to osoba, która ukończyła 16 lat i osiąga stały w dłuższym okresie czasu, najwyższy dochód spośród wszystkich członków gospodarstwa domowego.

Tablica 8. Wskaźniki zasięgu ubóstwa według klasy miejscowości zamieszkania w latach 2016-2019

Miejsce zamieszkania	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) skrajnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) relatywnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
	% osób w gospodarstwach domowych											
OGÓŁEM	4,9	4,3	5,4	4,2	13,9	13,4	14,2	13,0	12,7	10,7	10,9	9,0
Miasta razem	2,9	2,4	2,8	2,1	9,5	9,0	8,7	8,0	8,2	6,7	6,4	5,1
o liczbie mieszkańców:												
500 tys. i więcej	1,1	1,5	0,9	1,0	4,5	5,1	3,6	3,6	3,6	3,9	2,7	2,2
200-500 tys.	1,9	1,1	1,2	1,4	7,2	5,8	5,1	4,9	6,2	4,2	3,3	3,0
100-200 tys.	2,8	1,8	2,7	2,1	9,2	6,4	8,4	7,9	8,9	5,4	7,0	6,1
20-100 tys.	3,9	2,8	3,1	2,5	12,7	10,1	9,9	10,0	11,2	7,4	7,4	6,4
poniżej 20 tys.	4,0	4,1	5,1	2,8	11,3	14,7	14,4	11,2	9,3	11,0	10,4	6,7
Wieś	8,0	7,3	9,4	7,5	20,8	20,4	22,7	20,8	19,7	16,8	17,9	15,2

Tablica. 9. Wskaźniki zasięgu ubóstwa według województw w latach 2016–2019

Województwo	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) skrajnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) relatywnego				Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
	% osób w gospodarstwach domowych											
OGÓŁEM	4,9	4,3	5,4	4,2	13,9	13,4	14,2	13,0	12,7	10,7	10,9	9,0
Dolnośląskie	2,9	3,5	3,8	2,7	10,5	11,0	9,9	8,4	9,2	8,6	7,9	5,9
Kujawsko-pomorskie	5,4	4,2	5,4	3,4	13,8	14,4	12,7	11,0	13,8	11,3	10,4	6,8
Lubelskie	7,8	6,8	7,8	6,8	18,5	18,4	17,5	17,5	17,2	14,0	12,8	12,6
Lubuskie	2,2	3,1	5,8	2,9	9,0	12,8	14,4	10,5	8,8	9,4	11,9	7,0
Łódzkie	2,7	2,1	3,9	3,3	9,3	7,2	9,7	10,0	9,1	5,2	7,3	7,5
Małopolskie	5,3	7,4	9,2	7,5	16,9	20,9	22,2	20,9	16,1	17,3	17,8	15,0
Mazowieckie	3,2	3,0	4,3	3,7	10,1	10,0	12,2	10,2	8,5	7,6	9,1	6,9
Region mazowiecki regionalny	4,5 ^a	5,2	7,3	7,2	14,2 ^a	16,3	19,5	17,7	12,0 ^a	12,4	14,7	12,2
Opolskie	5,2	3,2	2,6	1,3	10,6	9,6	9,3	7,9	10,3	7,5	6,2	4,3
Podkarpackie	8,8	6,2	9,0	5,3	22,3	21,7	20,8	18,6	21,3	17,4	16,1	12,9
Podlaskie	4,2	7,2	7,5	7,0	17,0	22,4	20,8	21,8	14,7	16,6	15,9	15,7
Pomorskie	4,3	3,0	2,0	1,4	12,5	9,7	8,3	6,2	11,5	8,5	6,4	4,2
Śląskie	3,0	1,8	2,9	2,3	10,3	7,5	9,5	9,1	9,0	6,3	7,4	5,7
Świętokrzyskie	7,5	5,5	7,9	6,2	19,6	16,4	19,1	19,2	18,7	12,9	14,0	13,4
Warmińsko-mazurskie	9,0	8,7	9,6	6,8	20,3	20,7	22,4	21,0	18,6	17,2	18,9	14,0
Wielkopolskie	7,5	5,6	6,0	5,2	18,5	15,5	16,9	15,0	16,6	12,2	12,8	11,2
Zachodniopomorskie	4,0	2,4	1,8	2,7	11,8	9,1	8,7	9,9	9,7	7,4	5,4	7,4

^a Dane za rok 2016 dotyczą woj. mazowieckiego bez Warszawy.

Tablica. 10. Bezwzględne błędy szacunków wskaźników zasięgu ubóstwa według województw w latach 2016-2019

Województwo	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
	Błąd standardowy obliczony dla											
	wskaźnika zasięgu ubóstwa (stopy ubóstwa) skrajnego				wskaźnika zasięgu ubóstwa (stopy ubóstwa) relatywnego				wskaźnika zasięgu ubóstwa (stopy ubóstwa) ustawowego			
	w punktach procentowych											
OGÓŁEM	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3
Dolnośląskie	0,6	0,6	0,7	0,6	1,1	1,1	1,3	0,9	1,1	1,0	1,2	0,8
Kujawsko-pomorskie	0,9	0,8	1,0	0,8	1,4	1,5	1,6	1,5	1,3	1,4	1,4	1,2
Lubelskie	1,1	1,0	1,1	1,2	1,5	1,7	1,4	1,9	1,5	1,4	1,2	1,6
Lubuskie	0,7	0,8	1,5	1,0	1,7	1,4	1,9	2,3	1,5	1,4	1,8	2,2
Łódzkie	0,5	0,4	0,8	0,7	1,0	0,9	1,1	1,2	1,0	0,8	1,0	1,1
Małopolskie	0,8	1,1	1,0	1,0	1,4	1,9	1,7	1,7	1,3	1,8	1,5	1,4
Mazowieckie	0,5	0,4	0,5	0,5	0,8	0,7	0,9	0,8	0,7	0,6	0,8	0,7
Region mazowiecki regionalny	0,7 ^a	0,7	1,0	1,0	1,1 ^a	1,4	1,6	1,7	1,1 ^a	1,3	1,5	1,3
Opolskie	1,7	1,0	0,7	0,5	2,3	1,6	1,7	1,5	2,4	1,6	1,0	1,1
Podkarpackie	1,1	0,8	1,4	1,0	1,9	1,6	1,9	2,0	1,8	1,3	1,8	1,7
Podlaskie	0,9	1,7	1,9	1,5	1,5	2,7	2,8	2,9	1,6	2,5	2,9	2,1
Pomorskie	0,9	0,6	0,5	0,6	1,4	1,1	1,1	1,2	1,4	1,1	1,0	0,9
Śląskie	0,4	0,3	0,5	0,3	0,9	0,7	0,9	1,0	0,9	0,7	0,8	0,7
Świętokrzyskie	1,7	1,0	1,7	2,2	2,6	2,0	2,7	2,8	2,4	1,8	2,2	2,6
Warmińsko-mazurskie	1,3	1,3	1,7	1,5	1,9	1,9	2,5	2,6	1,8	1,8	2,4	2,3
Wielkopolskie	0,8	0,8	0,8	0,9	1,2	1,2	1,3	1,6	1,1	1,0	1,3	1,4
Zachodniopomorskie	1,1	0,7	0,4	0,7	1,8	1,7	1,3	1,7	1,6	1,6	1,2	1,4

^a Dane za rok 2016 dotyczą woj. mazowieckiego bez Warszawy.

Tablica 11. Granice sfery niedostatku dla wybranych typów gospodarstw w latach 2016-2019^a

Granice sfery niedostatku	Gospodarstwa 1- osobowe				Gospodarstwa 4 – osobowe (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14)			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Gospodarstwa domowe:	w zł							
pracowników i pracujących na własny rachunek	1094	1144	1171	1218	2954	3090	3163	3287
rolników, emerytów, rencistów i utrzymujących się z niezarobkowych źródeł	1091	1132	1155	1195	2947	3056	3118	3226

^a Poziom granic w IV kwartale. Wartości granic zostały zaokrąglone do pełnych złotych.

Tablica 12. Wskaźniki zasięgu sfery niedostatku według grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2016-2019

Gospodarstwa domowe	2016	2017	2018	2019
	% osób w gospodarstwach domowych			
OGÓŁEM	39,9	38,7	41,2	39,4
Gospodarstwa domowe:				
Pracowników	38,5	36,9	40,3	38,5
Rolników	61,6	57,2	60,2	60,2
Pracujących na własny rachunek	27,6	26,4	30,6	28,7
Emerytów	34,8	36,6	37,7	36,2
Rencistów	53,3	48,1	51,4	46,8
Utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	62,1	62,0	62,0	61,6

Tablica 13. Wskaźniki zasięgu sfery niedostatku według typów gospodarstw domowych w latach 2016-2019

Gospodarstwa domowe	2016	2017	2018	2019
	% osób w gospodarstwach domowych			
OGÓŁEM	39,9	38,7	41,2	39,4
1 osobowe	22,4	22,8	23,6	22,8
Małżeństwa ^a :				
bez dzieci na utrzymaniu	22,6	22,8	25,6	23,3
z 1 dzieckiem	25,6	23,8	26,6	24,1
z 2 dzieci	34,2	34,0	36,8	35,0
z co najmniej 3 dzieci na utrzymaniu ^b	54,0	50,0	52,9	48,8
Matka lub ojciec z dziećmi na utrzymaniu	36,0	36,3	38,5	33,2

^a W grupie małżeństw uwzględniono również związki nieformalne.

^b Dziecko na utrzymaniu jest to osoba w wieku 0-14 lat (włącznie), będąca w składzie gospodarstwa domowego lub osoba w wieku 15-25 lat, o ile nie posiada własnego źródła utrzymania lub nie pozostaje w związku małżeńskim (lub związku nieformalnym).

Tablica 14. Wskaźniki zasięgu sfery niedostatku w gospodarstwach domowych z dziećmi w wieku 0-17 lat w latach 2016-2019

Gospodarstwa domowe	2016	2017	2018	2019
	% osób w gospodarstwach domowych			
OGÓŁEM	39,9	38,7	41,2	39,4
Z co najmniej 1 dzieckiem w wieku 0-17 lat	46,1	44,0	46,4	44,0
z dokładnie 1 dzieckiem w wieku 0-17 lat	39,9	39,1	40,7	37,5
z dokładnie 2 dziećmi w wieku 0-17 lat	44,8	43,1	46,1	43,9
z co najmniej 3 dziećmi w wieku 0-17 lat	60,5	54,1	56,9	55,4
Bez dzieci w wieku 0-17 lat	31,9	31,9	34,4	33,3

Tablica 15. Wskaźniki zasięgu sfery niedostatku według wieku w latach 2016-2019

Osoby w wieku	2016	2017	2018	2019
	% osób w gospodarstwach domowych			
OGÓŁEM	39,9	38,7	41,2	39,4
0-17 lat	45,8	43,1	45,7	43,4
18-64 lat	39,2	37,9	40,5	38,6
65 i więcej lat	33,8	35,2	37,3	37,0

Tablica. 16. Wskaźniki zasięgu sfery niedostatku w gospodarstwach domowych wg obecności osób z orzeczeniem o niepełnosprawności^a w latach 2016-2019

Gospodarstwa domowe	2016	2017	2018	2019
	% osób w gospodarstwach domowych			
OGÓŁEM	39,9	38,7	41,2	39,4
Gospodarstwa domowe z co najmniej 1 osobą z niepełnosprawnością	50,1	48,4	50,8	49,4
w tym:				
z głową gospodarstwa domowego z niepełnosprawnością	46,9	45,1	48,7	44,9
przynajmniej z 1 dzieckiem do lat 16 posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności	50,5	45,5	44,1	43,7
Gospodarstwa domowe bez osób z niepełnosprawnością	37,2	36,4	39,0	37,2

^a W przypadku osób w wieku 16 lat i więcej za osobę z orzeczeniem o niepełnosprawności (z niepełnosprawnością prawną) uznawana jest osoba posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane przez odpowiedni organ. Osobom do 16 roku życia wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności (bez orzekania o jej stopniu).

Tablica 17. Wskaźniki zasięgu sfery niedostatku według poziomu wykształcenia głowy gospodarstwa domowego ^a w latach 2016-2019

Poziom wykształcenia głowy gospodarstwa domowego	2016	2017	2018	2019
	% osób w gospodarstwach domowych			
OGÓŁEM	39,9	38,7	41,2	39,4
Co najwyżej gimnazjalne	62,6	61,5	64,0	61,8
Zasadnicze zawodowe	53,0	50,9	54,4	51,6
Średnie	35,5	35,0	37,7	37,1
Wyższe	16,0	17,3	20,2	20,3

^a Głowa gospodarstwa domowego (określana w badaniu budżetów gospodarstw domowych jako osoba odniesienia) to osoba, która ukończyła 16 lat i osiąga stały w dłuższym okresie czasu, najwyższy dochód spośród wszystkich członków gospodarstwa domowego.

Tablica 18. Wskaźniki zasięgu sfery niedostatku według klasy miejscowości zamieszkania w latach 2016-2019

Miejsce zamieszkania	2016	2017	2018	2019
	% osób w gospodarstwach domowych			
OGÓŁEM	39,9	38,7	41,2	39,4
Miasta razem	31,8	30,9	33,0	31,3
o liczbie mieszkańców:				
500 tys. i więcej	19,1	19,3	21,3	18,2
200-500 tys.	29,0	26,7	25,6	24,4
100-200 tys.	30,7	28,9	33,0	32,1
20-100 tys.	37,0	33,7	35,4	36,5
poniżej 20 tys.	38,8	41,7	45,7	40,1
Wieś	52,6	50,9	53,9	52,1

Tablica 19. Wskaźniki zasięgu sfery niedostatku według województw w latach 2016-2019

Województwo	2016	2017	2018	2019
	% osób w gospodarstwach domowych			
OGÓŁEM	39,9	38,7	41,2	39,4
Dolnośląskie	33,1	33,6	35,2	31,1
Kujawsko-pomorskie	43,0	39,5	41,1	40,1
Lubelskie	46,7	45,9	46,3	47,3
Lubuskie	33,1	36,4	39,1	34,9
Łódzkie	32,7	26,3	34,4	34,2
Małopolskie	46,2	51,8	53,6	50,0
Mazowieckie	31,1	29,6	34,1	32,2
Region mazowiecki regionalny	41,2 ^a	44,0	48,6	45,7
Opolskie	32,6	31,1	34,1	30,3
Podkarpackie	53,3	51,4	51,8	50,6
Podlaskie	48,6	52,7	50,0	53,9
Pomorskie	38,5	35,3	34,8	30,2
Śląskie	33,3	30,4	34,1	33,4
Świętokrzyskie	52,9	49,2	49,9	52,2
Warmińsko-mazurskie	53,8	54,2	55,1	55,1
Wielkopolskie	46,6	43,8	46,8	43,3
Zachodniopomorskie	35,6	33,9	35,4	34,6

^a Dane za rok 2016 dotyczą woj. mazowieckiego bez Warszawy

Tablica 20. Bezwzględne błędy szacunków zasięgu sfery niedostatku według województw w latach 2016-2019

Województwo	2016	2017	2018	2019
	Błąd standardowy obliczony dla wskaźnika zasięgu sfery niedostatku (w punktach procentowych)			
OGÓŁEM	0,5	0,5	0,5	0,6
Dolnośląskie	2,0	2,0	1,9	1,7
Kujawsko-pomorskie	2,1	1,8	2,1	2,6
Lubelskie	2,1	2,0	1,9	2,4
Lubuskie	2,2	2,0	2,7	3,0
Łódzkie	1,6	1,7	1,9	1,8
Małopolskie	1,7	1,9	2,1	2,0
Mazowieckie	1,3	1,3	1,4	1,4
Region mazowiecki regionalny	1,8 ^a	1,9	2,4	2,5
Opolskie	2,9	2,9	2,6	3,0
Podkarpackie	2,1	2,2	2,3	2,8
Podlaskie	2,8	2,8	2,9	3,0
Pomorskie	2,1	1,8	1,8	1,7
Śląskie	1,5	1,5	1,4	1,5
Świętokrzyskie	2,4	2,5	2,9	2,9
Warmińsko-mazurskie	2,6	2,5	3,1	2,7
Wielkopolskie	1,6	1,5	1,8	2,0
Zachodniopomorskie	2,3	2,5	2,6	2,9

^a Dane za rok 2016 dotyczą woj. mazowieckiego bez Warszawy